

Міністерство культури України
Державна бібліотека України для юнацтва

КРАЇНА В СЕРЦІ ЄВРОПИ – УКРАЇНА

ДО 25-РІЧЧЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Бібліографічний покажчик

Київ 2016

**ББК 66.3(4Укр),1я1
К78**

Країна в серці Європи – Україна: до 25-річчя незалежності України: бібліогр. покажч. / уклад. Г. Буркацька ; ред. С. Чачко; Держ. б-ка України для юнацтва. – К., 2016. – 52 с.

Бібліографічний покажчик «Країна в серці Європи – Україна» об'єднує відомості про книги, брошури, статті, електронні ресурси щодо історичних етапів державотворення України, європерспектив молоді незалежної держави. Інформаційні джерела в покажчику згруповано у 5 розділів, а в межах розділів – в алфавітному порядку. Джерела, позначені «*», зберігаються у фондах Державної бібліотеки України для юнацтва. Бібліографічний покажчик доповнено переліком документальних фільмів про здобуття Україною незалежності та іменним покажчиком.

Покажчик орієнтований на допомогу учням, студентам, викладачам навчальних закладів та бібліотечним працівникам. Викладений матеріал сприятиме формуванню активної громадянської позиції молоді, почуття патріотизму, допомагатиме поглибленню знань про ключові події українського державотворення.

Обкладинку оформлено малюнками Олесі Вакуленко.

Укладач Г. Буркацька

Редактор С. Чачко

Відповідальний за випуск Г. Саприкін

©Укладач Г. Буркацька, 2016

©Державна бібліотека України для юнацтва, 2016

Країна в серці Європи – Україна

Від укладача

2016 рік, коли Україна відзначає 25-ліття незалежності, Український інститут національної пам'яті назвав Роком Державності – на честь низки історичних подій, які привели до проголошення, а потім відновлення Україною незалежності у ХХ столітті.

25 років – невловима мить в історії. Століттями українці сподівались на щасливу долю. Мрія здійснилася. Але стверджувати, що ми використали власний шанс до кінця, зарано. Незалежність дала свободу будувати власну хату, де «своя правда, і сила, і воля», проте існування України як незалежної держави дотепер не є гарантованим. Україна перебуває в зоні геополітичного ризику.

Ми поступово переходимо від «свободи від» до «свободи задля». Європейський прапор, під яким стояв Майдан, – це не стільки конкретний політичний маршрут, скільки символ певного набору цінностей, серед яких на першому місці повага до окремої людини, решта – похідне.

Майдан і війна довели, що нам є що боронити: віру в майбутнє. У цих випробуваннях, спираючись на генетичні культурні традиції, історичний досвід, формуються усвідомлені вимоги до себе та держави. Наша незалежність усе ще потенціал і водночас енергія спротиву, енергія дії. Україна – це люди, які об'єднані ідеями пошуку шляхів побудови демократичної правової системи, докорінного подолання внутрішніх протиріч, зцілення від корупції, долучення до сім'ї європейських країн, решта – географія.

Наш бібліографічний покажчик – про Україну, про її важку боротьбу і велику любов до свободи, про її духовно-історичний досвід на шляху до об'єднаної Європи. Пізнати та зрозуміти це найкраще допомагає книга. Пропонуємо Вам поглибити знання про ключові події історії країни, зрозуміти правонаступність українських державотворчих традицій. Маємо сподівання, що включені до покажчика інформаційні матеріали надихнуть та нададуть сили розбудувати і боронити нашу **НЕЗАЛЕЖНУ УКРАЇНУ!**

Розділ 1

УКРАЇНА З ЄВРОПОЮ, АЛЕ НЕ В НІЙ МИ АСОЦІЙОВАНІ, АЛЕ НЕ ПРИЄДНАНІ

Україна – вільна, незалежна держава. Вона прагне бути в сім'ї європейських держав, які історично, ментально, духовно близькі їй.

Ми – європейці за географічним розташуванням.

Ми – європейці за національним самоусвідомленням, пишаємось власною історією, культурою, людьми, з повагою ставимось до інших країн, народів, культур.

Ми – європейці і українці одночасно. Україна прямує до Європи, відкриваючи для себе власне європейське історичне і культурне коріння. Україна відкривається Європі і світу, для яких століттями була прихована під чужим культурно-політичним серпанком.

Європейська ідентичність ґрунтується на спільних ідеях і цінностях: створення суспільства відповідно до потреб людей, свобода і демократія, рівність перед законом, соціальна справедливість і повага до людських прав, верховенство права.

Європейські об'єднавчі процеси переживають зараз не найкращі часи. Повертаючись у соціальний простір, не можна забувати, що основою європейської інтеграції залишилась економіка. Після Brexit системні реформи ЄС стають неминучою реальністю. Євросоюз не може бути тільки об'єднанням «вугілля і сталі», тільки союзом банкірів і торговців. Він повинен бути ще й проектом ентузіастів і захисників цінностей. А в цьому без України не обійтись. «Україна наповнить Європу новим змістом», – писав після відвідування Майдану Б. А. Леві (французький філософ, політичний журналіст).

Високі стандарти духу, відроджені Майданом і Революцією Гідності під гаслом «Україна – європейська країна», спонукають

Країна в серці Європи – Україна

українців до проведення системних політико-правових та економічних перетворень, вимагають реалізації конкретних справ. Ми виборюємо своє право в умовах неоголошеної війни з Росією, анексії Криму. Кожний крок на цьому тернистому шляху до Європи – це нові можливості саме для молоді, за якою майбутнє нашої держави.

*1. Антологія «Україна – Європа» / [упоряд. О. В. Красицького]. – Харків : Бібколектор, 2015. – 573 с.

Видання є продовженням проекту «Україна очима письменників». До книги увійшли поетичний твір А. Дмитрук, уривки романів Ю. Винничука, Г. Вдовиченко, А. Куркова, М. Матіос, Р. Іваничука, М. та С. Дяченків. Героями творів стали французи, поляки, а литовці, але головний герой антології, повсталий з попелу Фенікс – наша Україна.

*2. Антропокультурні чинники європейського вибору України : [монографія] / Є. І. Андрос [та ін.]. – К. : Наук. думка, 2014. – 300 с.

3. Аржаковський А. Розбрат України з Росією: стратегія виходу з піке. Погляд з Європи / Антуан Аржаковський. – Харків : Віват, 2015. – 256 с.

Книга, відзначена у Франції премією Григорія Орлика, – рідкісна можливість побачити ситуацію у нашій країні очима небайдужого європейця, який одночасно і глибоко розуміє предмет дослідження, і гаряче переживає за все, що відбувається зараз в Україні.

*4. Артёмов І. В. Єврорегіональне співробітництво України: проблеми і перспективи : навч. посіб. / І. В. Артёмов, О. М. Ващук. – Ужгород : Гражда, 2013. – 500 с. – (Євроінтеграція: український вимір ; вип. 20).

Країна в серці Європи – Україна

*5. Асоціація ЄС – Україна: що це дасть Вам. – К. : Представництво ЄС в Україні, 2015. – 19 с.

6. Белебега І. О. Безсмертна Україна. Т. 1. Народження України / І. О. Белебега. – 2-е вид. – Харків : ДИВ, 2009. – 456 с.

7. Бородін Є. І. Європейські структури та програми з питань молоді / Є. І. Бородін, І. І. Хожило // Аспекти публіч. управління. – 2014. – № 9–10. – С. 36–41.

*8. Власюк О. Зовнішньополітичні пріоритети України / Олександр Власюк // Віче. – 2015. – № 7. – С. 8–10.

*9. Вояковський Д. Бути в межах Європи – український виклик / Д. Вояковський // Ментальні кордони в Європі без кордонів : [монографія] / Даріуш Вояковський ; пер. з пол. В. Ф. Саган. – 2-е вид., допов. – К. : Ніка-Центр, 2015. – Розд. VII. – С. 277–290.

Дослідження польського соціолога про силу і слабкість європейськості України, про стан України між Європою і Євразією.

10. Гай-Нижник П. Національні інтереси, національні цінності та національні цілі як структуроформуючі чинники політики національної безпеки / Павло Гай-Нижник, Леонід Чупрій // Гілея. – 2014. – Вип. 84 (№5). – С. 465–471.

11. Гальчинський А. Європейське співтовариство: кінець і новий початок / Анатолій Гальчинський // Дзеркало тижня. – 2016. – № 24. – 2 лип. – С. 1, 7.

12. Головань І. Повага і захист гідності людини в Україні: проблеми впровадження європейської моделі / І. Головань, В. Кампо // Право України. – 2015. – № 2. – С. 163–174.

Країна в серці Європи – Україна

*13. Головатий М. Україна і світовий геополітичний процес: куди рухатися? / Микола Головатий // Персонал. – 2013. – № 3. – С. 4–13.

14. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу. Ч. 1. Верховенство права / С. Головатий // Право України. – 2011. – № 5. – С. 159–174.

15. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу. Ч. 2. Демократія / С. Головатий // Право України. – 2013. – № 8. – С. 13–39.

16. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу. Ч. 3. Права людини / С. Головатий // Право України. – 2015. – № 1. – С. 13–92.

17. Гонський В. В. Людина і нація. Час воїнів / В. В. Гонський. – К. : Основа, 2012. – 264 с.

18. Дідик О. «Велика шахівниця» Збігнева Бжезінського та геополітичні орієнтири європейської України / Ольга Дідик // Українознавство. – 2013. – № 1. – С. 248–254 ; № 2. – С. 136–141.

*19. Еразмус +: Програма Європейського Союзу в галузі освіти, підготовки, молоді та спорту: можливості для України. – К. : Представництво ЄС в Україні, 2015. – 27 с.

*20. Євроінтеграційні процеси в освіті та науці: єдиний інноваційний простір : матеріали Міжнар. мережевої наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 19–21 верес. 2014 р.) / [редкол. : Я. Бакушевич та ін.]. – Тернопіль : ТІСІТ, 2014. – Розд. 5 : Молодь та процеси євроінтеграції. – С. 104–138.

21. Європейський проект та Україна : монографія / А. В. Єрмолаєв [та ін.] ; Нац. ін-т стратег. дослідж. – К. : НІСД, 2012. – 186 с.

У монографії визначені параметри існування України в європейському колі держав, у європейському політичному та безпековому просторі, починаючи з 1991 р.

*22. Європейський Союз – Україна. – К. : Представництво ЄС в Україні, 2015. – 19 с.

*23. Карпенко О. 2013–2015. На межі / Олександр Карпенко. – К. : СІК Груп Україна, 2015. – 340 с.

Збірка нарисів та репортажів, яка входить до публіцистичного циклу «Українці – від океану до океану». Межа – це символ унікального розташування, а також невидима моральна лінія у бік вільного світу. Автор не лише викладає хроніку подій протягом революції і війни, а й намагається досягнути їх, шукаючи формули миру і розвитку для України.

24. Ковбасюк А. О. Формування європейського громадянського суспільства як носія європейських цінностей / А. О. Ковбасюк // Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. – 2014. – Вип. 25 (№ 1091). – С. 62–68. – (Питання політології).

Розглядається роль громадянського суспільства в процесах європейської інтеграції на підставі аналізу підходів, висвітлених у публікаціях західних дослідників.

*25. Конвергенція економік України та Європейського Союзу: проблеми і перспективи : зб. наук. пр. / [редкол. : Ю. М. Бажал (відп. ред.) та ін.]. – К. : Пульсари, 2012. – 164 с.

*26. Копійка В. В. Україна – ЄС // Європейський Союз: історія і засади функціонування : навч. посіб. / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко ; за ред. Л. В. Губерського. – К. : Знання, 2009. – Розд. 9. – С. 602–662.

27. Кравченко М. В. Європейські перспективи української молоді: можливості та загрози / М. В. Кравченко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 2. – С. 275–279.

28. Ложкин Б. Четвёртая республика. Почему Европе нужна Украина, а Украине Европа / Борис Ложкин, Владимир Федорин. – Харьков : Фолио, 2016. – 252 с.

Книга про повернення України в європейську сім'ю народів, про важливість для України чітко і послідовно виконувати рекомендації ЄС, а для Європи – підтримати Україну. З тонким гумором, який більше схожий на тролінг, легкий стьоб, описується логіка і алгоритм поведінки політика. «Четверта республіка» – не мемуари і не звіт про виконану роботу. Це відверта розмова про глибоку трансформацію, яку переживає Україна» в найскладніший час війни і революції.

29. Луцишин Г. І. Роль національних меншин в євроінтеграційному процесі України / Г. І. Луцишин // Грані. – 2014. – № 12. – С. 66–71.

30. Маслов Ю. К. Країни ЦСЄ як субрегіональна геополітична спільність та орієнтир політичної інтеграції України в європейський простір / Ю. К. Маслов // Грані. – 2014. – № 10. – С. 111–115.

Досліджуються умови м'якого входження України до групи країн Центральної та Східної Європи. Подається програма дій

Країна в серці Європи – Україна

українського уряду щодо приведення програми реформ у відповідність з європейськими стандартами.

31. Медведєв Ю. Л. Наближення права України до права Європейського Союзу: понятійно-категоріальний апарат та способи узгодження / Ю. Л. Медведєв // Вісн. Луган. держ. ун-ту внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. – 2014. – № 1. – С. 52–59.

32. Михалюк Н. Політика Ради Європи щодо агресії Росії в Україні / Назар Михалюк // Наук. вісн. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2015. – № 11. – С. 24–30. – (Міжнародні відносини).

33. Мостяєв О. Україна як геоісторична країна і геополітична реальність / Олександр Мостяєв // Українознавство. – 2015. – № 2. – С. 102–113.

*34. Навчайся в Європі! : освітні програми, гранти та стипендії ЄС та держав-членів ЄС. – К. : Август-Трейд, 2015. – 92 с.

35. Поляк Н. Впровадження стандартів європейського кодексу соціального забезпечення в Україні на шляху інтеграції до ЄС: проблеми та перспективи / Н. Поляк // Україна: аспекти праці. – 2015. – № 3. – С. 38–43.

*36. Права людини: концептуальні засади інтерпретації та захисту у світлі європейських стандартів : актуал. тема номера // Право України. – 2015. – № 2. – С. 9–80.

37. Резнікова О. Оновлення Стратегії національної безпеки України у контексті нових викликів і загроз / Ольга Резнікова // Віче. – 2015. – № 5. – С. 12–16.

Країна в серці Європи – Україна

*38. Сергеева О. С. Лісабонська стратегія у вдосконаленні освітньої політики ЄС щодо освіти дорослих / О. С. Сергеева // Педагогічний процес: теорія і практика : зб. наук. пр. / [голов. ред. С. О. Сисоева]. – К. : Едельвейс, 2013. – Вип. 1. – С. 164–168.

*39. Сергійчук В. Що дала Україна світові / В. Сергійчук. – К. : Сергійчук М. І., 2008. – 288 с.

*40. Сидорук Т. В. Європейська інтеграція України : навч. посіб. / Т. В. Сидорук, В. В. Павлюк, В. П. Малькін. – Львів : ПАІС, 2011. – 272 с.

*41. Соціальне залучення в Україні: європейський вибір та інституції соціального сектору : аналіт. доп. / Е. Лібанова [та ін.] ; Програма розвитку ООН в Україні. – К. : [б.в.], 2010. – 84 с.

У доповіді наведено огляд еволюції політики ЄС щодо боротьби з бідністю та соціальним відторгненням, пояснення відкритого методу координації як механізму управління соціальним залученням. У матеріалі містяться результати дослідження відповідності державних інституцій соціального сектору України підходам і стандартам ЄС.

*42. Сташук О. В. Я громадянин України / О. В. Сташук. – К. : Патерик, 2013. – 64 с.

43. Суспільні цінності населення України в теоретичних і практичних вимірах : монографія / [авт. кол. : М. І. Михальченко (керівник) та ін.]. – К. : ПІЕНД ім. І. Кураса, 2013. – 336 с.

У монографії досліджується система політичних цінностей населення України, їх структура, регіональна специфіка. Здійснені спроби політичного прогнозу деяких процесів трансформації ціннісних орієнтацій в умовах курсу на європейську інтеграцію.

Країна в серці Європи – Україна

*44. Толстов С. Діяльність міжнародних організацій в Україні: загальні тенденції та орієнтири / Сергій Толстов // Віче. – 2015. – № 4. – С. 11–15.

45. Троян С. Євразійські інтеграційні плани Росії та Україна / Сергій Троян // Історія в рід. шк. – 2016. – № 4. – С. 2–4.

46. Україна в Європі: контекст міжнародних відносин : [монографія] / ред. А. І. Кудряченко ; Нац. акад. наук України, Ін-т європ. дослідж. – К. : Фенікс, 2011. – 632 с.

Грунтовно висвітлено минуле України у системі міжнародних відносин в Європі в ІХ–ХХ ст. Досліджено регіональні інтереси та геостратегічні пріоритети незалежної України на сучасному етапі та у довгостроковій перспективі. Проаналізовано засади співпраці України з країнами Вишеградської групи, Бенілюксу, Північної Європи, з Румунією, Грузією та Туреччиною.

*47. Україна – європейська країна / авт.-уклад. С. Чайковський. – К. : Балтія-Друк, 2015. – 124 с. : іл.

Яскраве видання, у якому статті з історії нашої держави проілюстровані унікальними експонатами зі знаменитої скарбниці – Національного музею історії України. Видання доповнено факсимільними копіями цікавих історичних документів із фондів музею.

*48. Україна і світ: прагнення змін : монографія / [редкол. : Н. Висоцька (відп. ред.) та ін.]. – К. : Дух і Літера, 2010. – 448 с.

Шлях реформ, усе ще Україною не пройдений, пододало у ХХ ст. багато держав після здобуття незалежності, зокрема, Фінляндія після 1918 року, Чехія і Словаччина після 1989 р., Литва, Латвія, Естонія після 1991 р. Ці країни мали різний досвід. Про тернистий і травматичний шлях повернення України в Європу – на сторінках монографії.

Країна в серці Європи – Україна

*49. Цифра Ю. «Європейський рік» української історії. Нова сторінка / Юлія Цифра // Віче. – 2015. – № 21. – С. 6–7.

*50. Щербакова Ю. Е. Цінності об'єднаної Європи : монографія / Ю. Е. Щербакова. – К. : Академія, 2014. – 208 с. – (Монограф).

Монографія містить комплексний політологічний аналіз цінностей українського суспільства в контексті цінностей об'єднаної Європи. Створено змістовий каркас спільних європейських цінностей, здійснено їх класифікацію, з'ясовано основні напрями їх еволюції.

51. Щербанюк О. В. Забезпечення народного суверенітету в умовах європейської інтеграції України: конституційно-правовий аспект / О. В. Щербанюк // Наук. вісн. Чернів. ун-ту. – 2013. – Вип. 660 : Правознавство. – С. 38–43.

НАЦІОНАЛЬНІ СИМВОЛИ УКРАЇНИ

Кожен народ має свої священні символи, які уособлюють його самобутність, національну єдність. Вони покликані підносити дух нації у боротьбі за свободу, за власну самостійну державу. Національні символи – це свідчення високого духу нашого народу, його історичних прагнень, унікальності, своєрідний генетичний код нації.

У 20-й статті Конституції України вказано, що державними символами України є Державний герб України, Державний прапор України і Державний гімн України.

Символи нашої незалежної держави набули особливо потужного змісту під час Революції Гідності та неоголошеної війни. Проявом патріотичного духу, свідченням формування української політичної нації стало масове використання української національної та державної символіки, українського традиційного одягу, синьо-жовтих кольорів. Гімн України став одним з найпопулярніших мобільних рінгтонів, і отримав безліч варіацій та аранжувань. Насичені синьо-жовті кольори та прапорці, що майорять на вулицях, перетворилися на своєрідний символ свободи та незалежності, підкреслюючи: ми пишаємось тим, що ми – українці.

Відомий російський письменник Борис Акунін зізнався, що під час відвідання концерту української групи «Океан Ельзи» в Лондоні відчув справжню заздрість: «Я оказался в большом зале, наполненном людьми в вышиванках. У девушек на головах венки а-ля Наталка Полтавка. Чуть что, все хором кричат «Слава Украине! Героям слава!» и размахивают желто-голубыми флагами. А в конце весь зал вместе с Вакарчуком запел национальный гимн – «Ще не вмерла України і слава, і воля». Всё это безусловно был ширый

Країна в серці Європи – Україна

український націоналізм, однак не етнічний, а державний. І абсолютно добровільний – вель діло походило не в Києві, а в Лондоні». Він також відзначив, що в нього є формула «українськості» і зветься вона «національне відродження».

*52. Про Державний гімн України : Закон України № 602-IV від 6 берез. 2003 р. // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 13. – С. 9.

53. Про Державний герб України : Постанова Верховної Ради України від 19 лют. 1992 р. № 2137-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 40. – Ст. 592.

54. Про Державний прапор України : Постанова Верховної Ради України від 28 січ. 1992 р. № 2067-XII // Відомості Верховної ради України. – 1992. – № 19. – Ст. 257.

55. Про державні символи України : Постанова Верховної Ради України від 3 верес. 1996 р. № 347/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 45. – Ст. 241.

*56. Багнюк А. Л. Символи українства : худож.-інформ. довід. / А. Л. Багнюк. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2010. – 512 с.

У виданні в популярній формі розкрито значення і зміст античних, християнських і національних символів та образів, що належать до основ української духовності.

57. Бєлов О. Історія Державного герба України : наук.-метод. посіб. / Олександр Бєлов, Георгій Шаповалов. – К. ; Запоріжжя : АА Тандем, 2011. – 92 с.

58. Болотенюк С. Тризуб – символ світогляду українців / С. Болотенюк, П. Харитенко // Мандрівець. – 2009. – № 5. – С. 4–12.

Країна в серці Європи – Україна

*59. Вишневська Г. Головна пісня України / Галина Вишневська // Крим. світлиця. – 2013. – 1 листоп. – С. 12 ; Рідний край. – 2013. – № 2. – С. 53–55.

60. Государственные символы Украины: правила использования, ритуалы, традиции / А. В. Белявская и др. // Вісн. Укр. акад. геральдики, товарного знаку та логотипу. – 2006. – № 64. – С. 2–38.

61. Державна символіка України : [навч. посіб.] / В. Ф. Панібудьласка, та ін. ; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – К. : Довіра, 2004. – 157 с.

62. Ігнатова І. Державний Гімн України. Ще не вмерла Україна / Ірина Ігнатова // Світогляд. – 2015. – № 1. – С. 2–3.

63. Козир Л. М. Державні та народні символи моєї Батьківщини : [бібл. захід] / Л. М. Козир, В. М. Топчій // Шк. б-ка. – 2011. – № 1. – С. 79–82.

*64. Косенко Н. І. Державні символи України : [сценарій] / Н. І. Косенко // Шк. б-ка. – 2013. – № 11–12. – С. 2–5.

65. Кресан А. О. Витоки державної символіки України / А. О. Кресан // Історія та правознавство. – 2012. – № 16–18. – С. 75–78.

*66. Маляренко В. Державний гімн як дзеркало нації / В. Маляренко // Право України. – 2013. – № 5. – С. 374–381.

67. Мамонтова Е. В. Гімн як символ державного суверенітету: історико-політологічний аспект / Е. В. Мамонтова // Грані. – 2011. – № 2. – С. 163–166.

Країна в серці Європи – Україна

68. Савчук Ю. Державні символи Батьківщини. Державний Прапор України; Великий і Малий Державні Герби України: історична традиція і сучасність; Державний гімн України / Ю. Савчук // Світогляд. – 2007. – № 1. – С. 4–11.

69. Святокум О. Є. Державні символи України : посібник / О. Є. Святокум. – Харків : Ранок, 2009. – 64 с. – (Моя Батьківщина).

70. Сергійчук В. І. Національна символіка України / В. І. Сергійчук. – К. : Знання, 1992. – 109 с.

Про походження української національної символіки: прапорів, бунчуків, гербів та тризуба.

*71. Символ державності та єдності нації // Наука і сусп-во. – 2012. – № 7 – 8. – С. 5–8.

72. Символи держави. Нормативні документи про державні символи. Порядок використання державної символіки : сценарії, вірші, афоризми : зб. метод. матеріалів патріот. спрямування для практ. використання в навч. закл., клубах, будинках культури / [упоряд. М. А. Шкода]. – Запоріжжя : Акцент, 2008. – 100 с.

73. Сучасні символи та атрибути державності України : довідник. В 4 т. Т. 1. Символи державного суверенітету та атрибути державності України / [уклад. В. Болгов]. – К. : Укр. вид. консорціум, 2008. – 176 с.

*74. Теліпко В. Питання державного прапора України: історія, символізм, проблеми / В. Теліпко // Юрид. авангард. – 2009. – № 2. – С. 100–106.

75. Хорошевский А. Ю. 100 знаменитых символов Украины / А. Ю. Хорошевский. – Харьков : Фолио, 2007. – 511 с

НА ШЛЯХУ ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

3.1. Перша держава – Київська Русь

Київська Русь – одна з найбільших у середньовічній Європі ранньофеодальних держав східних слов'ян, яка склалася наприкінці I тис. н.е. і проіснувала до 40-х рр. XIII ст. Територія Русі простягалась від Балтійського до Чорного моря, від Карпат до Волго-Окського межиріччя. Центром держави було місто-метрополія Київ, яке називали «матір'ю градовом руським». За площею та населенням Київ перевищив великі міста Європи: у Києві – 50 тис. мешканців, у Лондоні – 30 тис., Гамбурзі і Гданську – 20 тис. На чолі держави стояв великий князь київський. Опорою держави була військова дружина – бояри, удільні князі, гридні, мечники. Літопис «Повість минулих літ» свідчить, що вже за часів Аскольда Русь була визнана великою державою нарівні з Візантійською імперією, навіть Чорне море у документах називали Руським. За часів князя Володимира Святославича Київська Русь досягла політичної могутності, економічної стабільності та культурного піднесення. У 988 р. відбулося офіційне хрещення Русі. Княжіння Ярослава Мудрого зміцнило державу. Він поріднився з королівськими родинами Франції, Норвегії, Румунії, Швеції, Греції, Угорщини, Данії та Польщі. За його княжіння було розроблено першу збірку правових норм «Руська правда», у 1037 р. засновано першу бібліотеку, яка налічувала понад 950 томів.

В 30-х–40-х рр. XIII ст. під нищівною хвилею монголо-татарських кочовиків держава перестала існувати як незалежна.

Країна в серці Європи – Україна

*76. Горський В. С. Нариси з історії філософської культури Київської Русі / В. С. Горський. – К. : Наук. думка, 1993. – 162 с.

*77. Єльников М. В. Золотоординські часи на українських землях / М. В. Єльников. – К. : Наш час, 2008. – 192 с. – (Невідома Україна).

*78. Іванченко Р. П. Київська Русь: початки Української держави : посібник / Р. П. Іванченко. – К. : Просвіта, 1995. – 96 с.

*79. Максимович М. О. Вибрані твори з історії Київської Русі, Києва і України / М. О. Максимович. – К. : Вища шк., 2004. – 503 с.

*80. Малаков Д. В. По історичних містах Київської Русі / Д. В. Малаков, Є. А. Дерлеменко. – К. : Мистецтво, 1990. – 311 с.

*81. Моця О. П. Самоідентифікація східних слов'ян у часи Русі / О. П. Моця // Укр. іст. журн. – 2015. – № 1. – С. 4–10.

*82. Піляєв І. С. Концептуальні засади консолідації українського народу та громадянського суспільства через європейську спадщину Русі – України / І. С. Піляєв // Наук. пр. МАУП. – 2012. – Вип. 1. – С. 18–25.

*83. Радзієвський В. О. Київська Русь як перша вітчизняна цивілізація / Віталій Олександрович Радзієвський // Вісн. Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. – К. : Міленіум, 2013. – № 1. – С. 225–229.

У статті проаналізовано глобальні зміни на теренах Давньоруської держави, які привели до формування першої вітчизняної цивілізації – Київської Русі.

Країна в серці Європи – Україна

84. Роменський О. О. Русь та країни Європи в період правління князя Володимира Мономаха / О. О. Роменський, М. Я. Леонов // Зб. наук. пр. Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. – 2012. – Вип. 46. – С. 5–8. – (Історія та географія).

Статтю присвячено політичним, військовим та дипломатичним аспектам взаємин Русі з її західними сусідами в останній третині XI – першій чверті XII ст. Досліджуються відносини Києва з Польщею, Угорщиною, Чехією, країнами Скандинавії.

*85. Ружин З. Українська нація сягає тисячолітніх глибин / Зоя Ружин // Справи сімейні. – 2015. – № 1. – С. 12–13.

*86. Толочко П. П. Київська Русь / П. П. Толочко. – К. : Абрис, 1996. – 360 с.

*87. Шилов Ю. О. Давня історія України в контексті світової цивілізації : навч. посіб. / Ю. О. Шилов. – К. : МАУП, 2007. – 280 с.

3.2. Галицько-Волинське князівство

У 1199 р. за князювання Романа Мстиславича Галицького, Волинську, Галицьку та Київську землі було об'єднано в єдине Галицько-Волинське князівство. Його син, Данило Романович Галицький, перетворив князівство на могутню державу, яка ще ціле століття підтримувала і продовжувала державницькі і культурні традиції Київської Русі. У боротьбі з Ордою, сподіваючись на військову підтримку, він в 1253 р. приймає від папи Римського королівську корону, але, не дочекавшись військової допомоги, відмовляється і від церковних поступок.

Країна в серці Європи – Україна

*88. Білінський В. Україна-Русь : істор. дослідж. у 3-х кн. Кн. 2. Князі Галицькі-Острожські / Володимир Білінський. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, – 2015. – 376 с.

Спростування старих міфів радянських, російських, польських, деяких українських істориків про Велике Галицько-Волинське та Литовсько-Руське князівства, їхніх реальних правителів і будівничих, воєнні баталії, дипломатичні кроки та державні інтереси тогочасних країн – наших близьких і далеких сусідів.

*89. Від Володимира Мономаха до Романа Галицького. Київський літопис 1113–1199 / [авт. пер. із старослов. мови, післямови, комент. та приміт. В. В. Яременко]. – К. : Веселка, 2015. – 506 с.

*90. Войтович Л. В. Галицько-Волинські етюди : [збірник] / Л. В. Войтович. – Біла Церква : О. В. Пшонківський, 2011. – 480 с.

*91. Галицько-Волинська держава XII-XIV ст. : зб. наук. пр. У 2-х кн. Кн.1 / упоряд. О. С. Кучерук. – Львів : Світ, 2002. – 128 с.

92. Галицько-Волинська держава: історія, постаті, культура [Електронний ресурс] : рек. бібліогр. покажч. / [уклад. В. Дволітка, вступ. ст. І. Драбчука, відп. за вип. Л. Бабій] ; Івано-Франків. обл. універс. наук. б-ка ім. І. Франка. – Івано-Франківськ, 2009. – 64 с. – Електрон. текст. – Режим доступу : <http://lib.if.ua/publish2010/1271156465.html>. – Загол. з екрану. – Мова : укр. – Перевірено : 12.07.2016.

Бібліографічний покажчик присвячено 810-й річниці Галицько-Волинської держави.

*93. Галицько-Волинський літопис: Дослідження. Текст. Коментар / за ред. М. Ф. Котляра. – К. : Наук. думка, 2002. – 400 с.

Країна в серці Європи – Україна

*94. Заруба В. М. Держава і право Київської та Галицько-Волинської Русі (кінець VIII ст. – початок XIV ст.) : навч. посіб. / В. М. Заруба. – К. : Істина, 2007. – 128 с.

95. Ідзьо В. Галицька держава: процеси етнотворення та становлення (III–XII ст.) / В. Ідзьо. – Львів : Камула, 2005. – 352 с.

96. Крип'якевич І. Галицько-Волинська держава / І. Крип'якевич // Історія України / І. Крип'якевич. – Львів, 1990. – С. 71–85.

*97. Михайлова Р. Д. Художня культура Галицько-Волинської Русі : монографія / Р. Д. Михайлова. – К. : Слово, 2007. – 496 с.

Історико-теоретичне дослідження художньої культури Галицько-Волинської середньовічної держави. Вирізняються характерні риси князівсько-боярської, військово-дружинної, культово-релігійної, народно-низової субкультур. Досліджуються зв'язки та контакти із зарубіжними країнами.

*98. Терещенко Ю. Феодальна роздробленість. Галицько-Волинська держава та її зв'язки з країнами Центральної Європи / Ю. Терещенко // Україна і європейський світ. Нарис історії від утворення старокиївської держави до кінця XVI ст. / Ю. Терещенко. – К., 1996. – С. 130–198.

99. Терлюк І. Галицько-Волинська держава і право / І. Терлюк // Історія держави і права України: доновітній час / І. Терлюк. – К., 2006. – С. 67–87.

3.3. Між Литвою та Польщею

Розпад Києво-Руської держави завершився поглиненням її земель монгольською державою, Литовським князівством, Польщею. Велике князівство Литовське приєднало Чернігово-Сіверщину, Східну Волинь та Північну Київщину. Польща приєднала Галичину та Західну Волинь. Боротьба за «давньоруську спадщину» тривала століттями. Українські землі розривалися Московським князівством, татарськими набігами, поляками. Литовсько-Московські війни, Лівонська війна завершилися підписанням Люблінської унії і утворенням Польсько-Литовської конфедерації – Речі Посполитої. Люблінська унія призвела до ліквідації литовсько-руської форми державності на українських землях та початку національно-визвольної боротьби. «Європеїзація» України в XVI ст. відбувалась в освіті, мистецтві, матеріальній і духовній культурі. Магдебурзьке право сприяло розвитку цехового ремесла, торгівлі. Католицькі колегії, будівельне мистецтво доби готики і Ренесансу, позитивно вплинули на українську культуру.

*100. Біляєва С. О. Слов'янські та тюркські світи в Україні: з історії взаємин у XIII–XVIII ст. : [монографія] / С. О. Біляєва. – К. : Ун-т «Україна», 2012. – 524 с.

*101. Боплан Г.-Л. Опис України, кількох провінцій Королівства Польського, що простягаються від кордонів Московії до Трансильванії, разом з їхніми звичаями, способом життя і веденням воєн / Г.-Л. Боплан, де ; пер. з руан. вид. 1660 р. – К. : Стебеляк О. М., 2012. – 168 с.

*102. Борисенко В. Й. Державотворчі та національно-духовні процеси в Україні першої половини XVII ст. : навч. посіб. / В. Й. Борисенко, С. О. Візер. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – 154 с.

*103. Історія України в особах. Давньоруська держава. Литовсько-Польська доба / [авт. кол. : О. В. Русина (керівник) та ін.]. – К. : Україна, 2012. – 440 с.

*104. Моця О. П. «Русь», «Мала Русь», «Україна» в після-монгольські та козацькі часи / О. П. Моця. – К. : Наук. думка, 2009. – 318 с. – (Проект «Наукова книга»).

*105. Речкалов А. П. Русь: путь к Украине. Украинские земли в составе Польши и Литвы. Кн. 2 ; ч. 2–3 / А. П. Речкалов. – К. : Стебеляк О.М., 2016. – 976 с.

3.4. Країна козаків

Козацька доба – одна зі складних та водночас вагомих сторінок вітчизняної історії. Не буде перебільшенням твердження, що саме вона вплинула на подальшу долю українського народу, який завжди мріяв здобути незалежність, побудувати свою державу на демократичних засадах. Козацька держава з її героїчним воїнством стала в європейській історії зразком відчайдушної боротьби сотень тисяч людей, які взялися за зброю, встали під прапорами своїх ушлявлених відвагою ватажків й об'єдналися в ім'я свободи. Доволі тяжким і довгим був шлях до омріяної роками незалежності. Однак, козацтво, долаючи опір сильних армій держав-сусідів, які зазіхали на його вольності та землю, здобувало перемоги у кривавих боях із загарбниками-поневолювачами. Могутністю духу, героїзмом та військовою звитягою козаків захоплювалися наступні покоління українців. Козацтво стало прикладом прояву безмежної любові до рідної землі.

Країна в серці Європи – Україна

*106. Апанович. О. М. Козацька енциклопедія для юнацтва. Книга статей про історичне буття українського козацтва / Олена Михайлівна Апанович ; [упоряд. О. Яремійчук]. – Київ : Веселка, 2009. – 719 с.

Залучення широкого спектра наукових джерел, всебічність охоплення історичної інформації, комплексність аналізу, предметна класифікація явищ у цій праці поєднані з популярністю, художністю, емоційністю, докладністю викладу, що значно полегшує сприйняття, розуміння та засвоєння історичного матеріалу.

107. Брехуненко В. Козаки на Степовому кордоні Європи: Типологія козацьких спільнот XVI – першої половини XVII ст. / В. Брехуненко ; Ін-т укр. археології та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 2011. – 503 с.

У книзі в порівняльній перспективі розглянуті українське, донське, волзьке, терське, гребінське та яйцьке козацтва як специфічні християнські спільноти на Степовому Кордоні Європи. З'ясовується типологія Степового Кордону на тлі інших світових Великих Кордонів. Досліджуються козацькі ідентичності і розбіжності, уявлення про «вітчизну», «козацьку землю».

*108. Василенко С. Д. Козацько-гетьманська держава в другій половині XVII – на початку XVIII століття. Політика Івана Мазепи : [навч. посіб.] / С. Д. Василенко, Ю. Т. Чечітко. – Одеса : «ВидавІнформ» ОНМА, 2008. – 152 с.

*109. Газін В. В. Історія України середини XVI – XVIII ст. : навч.-метод. посіб. / В. В. Газін. – Вид. 3-є, допов. та переробл. – Кам'янець-Поділ. : Аксіома, 2012. – 224 с.

110. Гетьмани і козацькі отамани / авт.-уклад. І. Ю. Левашова. – Донецьк : Глорія Трейд, 2013. – 383 с.

Країна в серці Європи – Україна

111. Годова А. Гетьмани України. Історія про славу, мудрість і відвагу /А. Годова. – Харків : Віват, 2015. – 352 с. – (Загадки минулого).

У книзі зібрані біографії гетьманів України. У ній розповідається про славу і зраду, мудрість і підлість, відвагу і слабкість, робиться спроба крізь призму століть вдивлятися в сьогодення.

112. Гуржій О. І. Історія козацтва. Держава – військо – битви. / О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб. – К.: Арій, 2015 – 480 с.

Міжнародні відносини Українського гетьманату, козацька ментальність, побут, бойове мистецтво, атрибутика, роль жінки в лицарському середовищі, ставлення до козаків представників різних народів і володарів іноземних держав – теми, висвітлені істориком.

*113. Журавльов Д. В. Усі гетьмани України : біограф. вид. / Д. В. Журавльов. – К. : Гетьман, 2012. – 508 с.

Слово «гетьман» здатне викликати чимало асоціацій у кожного українця. Асоціацій героїчних – «гетьманська слава», іронічних – «до булави треба голови», зрештою, самоіронічних – де «два українці, там три гетьмани»... У книзі зібраний біографічний матеріал про більш ніж 70 ватажків українського козацтва, котрі носили гетьманський титул або претендували на нього.

114. Запорізька Січ і українське козацтво: зб. наук. пр. / [редкол. : В. В. Кривошия та ін.] ; Укр. нац. ін-т пам'яті. – К. : Пріоритети, 2012. – 207 с.

*115. Історія українського козацтва : нариси. У 2 т. / [редкол. : В. А. Смолій (відп. ред.) та ін.] ; Нац. акад. наук України ; Ін-т історії України ; НДІ козацтва. – 2-ге вид. – К. : КМ акад., 2011.

Країна в серці Європи – Україна

Т. 1. – 799 с.

Т. 2. – 723 с.

До першого тому увійшли нариси сучасних українських істориків на основі новознайдених документів, які охоплюють генезу та еволюцію козацтва, його цивілізаційну типологію, систему ціннісних орієнтацій та становлення політичної культури. У другому томі розглянуто етнонаціональні аспекти феномена українського козацтва, козацьке право і судочинство, православні та геральдичні традиції, сприйняття українського козацтва у західноєвропейському світі.

116. Луняк Є. М. Козацька Україна XVI–XVIII ст. у французьких історичних дослідженнях / Є. М. Луняк. – К., Ніжин : М. М. Лисенко, 2012. – 807 с.

*117. Нартов В. В. Найвидатніші гетьмани та кошові отамани України / В. В. Нартов. – Харків : Кн. клуб «Клуб сімейн. дозвілля», 2007. – 320 с.

У виданні матеріал поданий у цитатах із найдавніших і сучасних джерел. Гетьман чи кошовий отаман постає як політичний діяч та вершитель долі країни і водночас як людина, яка може відчувати страх і хвилювання, любов і ненависть...

118. Радько П. Г. Козацька державність в сучасній історичній літературі / П. Г. Радько // Іст. пам'ять. – 2015. – Вип. 33. – С. 125–133.

*119. Реєнт О. П. Усі гетьмани України. Легенди. Міфи. Біографії / О. П. Реєнт, І. А. Коляда. – Харків : Фоліо, 2007. – 415 с. – (Історичне досє).

Українська Гетьманська держава за 116 років існування (1648–1764) мала 17 гетьманів. Вони були носіями ідеї незалежної

Країна в серці Європи – Україна

самостійної Української держави. Дмитро Вишневецький, Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький, Іван Мазепа, Іван Виговський, Петро Дорошенко, Пилип Орлик – видатні державні діячі, талановиті дипломати, чийми іменами називають епохи.

*120. Сто великих постатей і подій козацької України / упоряд. : О. І. Гуржій, Т. В. Чухліб. – К. : Арій, 2008. – 464 с. – (100 великих).

121. Українське Козацтво і Велике князівство Литовське = The Cossacks of Ukraine and the Grand Duchy of Lithuania / І. Марзалюк [та ін.]. – Київ : Балтія Друк, 2014. – 197 с.

Науково-популярне видання створив авторський колектив вчених-істориків Литви, Білорусі, України. Досліджено феномен, типологію, генезу українського козацтва. Козацька Україна представлена в особах, документах, археологічних і архітектурних пам'ятках. По-новому прочитано історію Великого князівства Литовського і козацтва.

122. Чухліб Т. Український гетьманат: проблеми міжнародного утвердження / Т. Чухліб. – К. : Наш час, 2007. – 156 с.

У праці розкривається проблема утвердження Українського гетьманату як суб'єкта міжнародних відносин Центрально-Східної, Південно-Східної та Східної Європи. У контексті відносин між Варшавою, Москвою, Стамбулом і Стокгольмом висвітлюється міжнародно-політичний статус козацької держави протягом XVII ст. – початку XVIII ст.

*123. Чухліб Т. В. Ідеальна держава в Україні? Козацький проєкт 1710 року / Т. В. Чухліб. – К. : КМ акад., 2011. – 103 с.

Країна в серці Європи – Україна

*124. **Чухліб Т. В.** Козаки і Монархи. Міжнародні відносини ранньомодерної Української держави 1648–1721 рр./Т. В. Чухліб. – 3-є вид., випр. і допов. – К. : Вид-во О. Теліги, 2009. – 616 с.

*125. **Шевчук В. О.** Козацька держава як ідея в системі суспільно-політичного мислення XVI-XVIII ст. У 2 кн. Кн.1 / В. О. Шевчук. – К. : Грамота, 2007. – 720 с.

126. **Щербак В.** Українське козацтво. Формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. : монографія / В. Щербак. – 2-е вид.– К. : КМ акад., 2006. – 296 с.

У монографії досліджується проблема формування українського козацтва як соціального стану. Аналізуються правові, економічні та духовні основи становлення козацької верстви, світоглядні засади національної свідомості українців.

3.5. УНР, Гетьманат і ЗУНР

Російська імперія та Австро-Угорська держава Габсбургів поглинули українські землі у XVIII ст. З політичної карти Європи зникли козацький Гетьманат, Річ Посполита, Кримське ханство. Але і під владою двох імперій продовжувався процес боротьби за самовизначення, формування української нації. Складні етапи боротьби пов'язані з діяльністю Кирило-Мефодіївського братства, товариства «Просвіта», з селянським повстанським рухом. Важким випробуванням для українців була участь у численних імперських війнах, особливо у Першій світовій війні, підсумком якої став розпад Російської, Австро-Угорської, Османської імперій і набуття незалежності Польщі, Фінляндії, Литви, Латвії, Естонії, Чехословаччини, Угорщини, Австрії. Визвольні змагання українців 1917–1921 рр. зазнали поразки.

Країна в серці Європи – Україна

Лютнева революція знесла Російську монархію. Утворена Українська Центральна Рада, яку очолив Михайло Грушевський, прийняла чотири Універсали, кожен із яких репрезентував окремий етап державотворення – від боротьби за автономію і створення Української Народної Республіки до проголошення її незалежності. На зміну УНР прийшла Українська гетьманська держава з генералом гетьманом Павлом Скоропадським на чолі. За сім з половиною місяців існування гетьманська держава досягла значних здобутків: ухвалено близько 500 законопроектів, відкрито 150 українських гімназій, 2 державних університети, Українська Академія Наук, Національна бібліотека, Український національний театр тощо. Українська Держава відкрила представництва у 20 країнах світу. У результаті протигетьманського повстання і відречення П. Скоропадського Українська Держава перестала існувати. До керма прийшла Директорія на чолі з Володимиром Винниченком. Знаковою подією цього періоду було проголошення 22 січня 1919 року Акту злуки між відновленою УНР і Західноукраїнською Народною Республікою (ЗУНР, що постала на українських землях колишньої Австро-Угорської імперії) в єдину соборну державу. Об'єднання східних і західних українських земель засвідчило перед світом ідею неподільності українських земель і споконвічне прагнення українців жити в одній незалежній державі. За три роки незалежності Україна набула всі ознаки держави: територію, окреслену кордонами, герб, військо, грошову систему, державну мову, налагоджені дипломатичні відносини з іншими державами. Це був час безперервної боротьби за їх збереження. Оточена ворогами, молода республіка робила відчайдушні спроби відстояти свою незалежність, але в 1920 р. за рішенням Паризької мирної конференції українські етнічні землі були поділені і опинились у складі чотирьох держав: РСФСР, Польщі, Румунії і Чехословаччини. Українську державність і незалежність було втрачено. В Україні на багато десятиліть утвердилася радянська форма правління – УРСР.

Країна в серці Європи – Україна

*127. Бардаш О. Д. Російське самодержавство та суспільно-культурне життя в Україні на початку ХХ століття (1900–1917 рр.) : [монографія] / О. Д. Бардаш. – К. : Укр. пріоритет, 2011. – 208 с.

*128. Бачинська О. А. Козацтво в «післякозацьку» добу української історії (кінець ХVІІІ–ХІХ ст.): до 20-річчя незалежності України / О. А. Бачинська. – К. : Вища шк., 2011. – 287 с.

129. Вітик І. Боротьба українського народу за незалежність на початку ХХ століття / І. Вітик, Ю. Вітик, О. Беляєв ; ред. І. Вітик. – К. : В. Карпенко, 2012. – 104 с.

Висвітлено передумови та початок боротьби українського народу за незалежність на початку ХХ ст., діяльність Центральної Ради, становище України у період Гетьманату та Директорії. Розглянуто роль галицьких українців у боротьбі за створення української держави. Показано спільну боротьбу наддніпрянських і галицьких українців за створення української держави.

130. Гай-Нижник П. Акт злуки УНР та ЗУНР: втілення і крах ідеалу Соборної України [Електронний ресурс] / Павло Гай-Нижник. – Електрон. текст – Режим доступу : <http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc/172doc.php>. – Загол. з екрану. – Мова : укр. – Перевірено : 21.07.2016.

131. Гай-Нижник П. ІV Універсал Української Центральної Ради – проголошення незалежності УНР [Електронний ресурс] / Павло Гай-Нижник. – Електрон. текст. – Режим доступу : http://www.hai-nyzhnyk.in.ua/doc/video_iv_universal.php. – Загол з екрану. – Мова : укр. – Перевірено : 21.07.2016.

Країна в серці Європи – Україна

*132. Гирич І. Б. Українські інтелектуали і політична окремність (середина ХІХ – початок ХХ ст.) : [монографія] / І. Б. Гирич. – К. : Укр. письменник, 2014. – 496 с. – (Світло світогляду).

*133. Горобець В. М. Влада та соціум Гетьманату: дослідження з політичної та соціальної історії ранньомодерної України : [монографія] / В. М. Горобець. – К. : Ін-т історії України НАН України, 2009. – 271 с.

*134. Добржанський О. В. Змагання за українську державність на Буковині (1914–1921 рр.) : документи і матеріали / О. В. Добржанський, В. П. Старик. – Чернівці : Чернів. обл. друкарня, 2009. – 512 с.

*135. Донік О. М. Україна: хронологія розвитку. Імперська доба. 1800–1917 рр. : до 20-річчя незалежності України / О. М. Донік. – К. : Кріон, 2011. – 560 с. – Авт. вказаний над вих. дан.

*136. Конарева Л. Боротьба за суверенну державу триває. 22 січня Україна відзначає дві вагомні історичні події: проголошення незалежності УНР у 1918 році та Акт Злуки українських земель у 1919-му / Лариса Конарева // Уряд. кур'єр. – 2016. – 22 січ. – С.1, 4.

*137. Малюта О. В. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.) : до 140-річчя товариства «Просвіта» / О. В. Малюта. – К. : Просвіта, 2008. – 840 с.

*138. Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст. Вип. 17 / [редкол. : О. П. Реєнт (голова) та ін.]. – К. : Ін-т історії України НАНУ, 2010. – 444 с.

Країна в серці Європи – Україна

*139. Райківський І. Я. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини ХІХ століття : [монографія] / І. Я. Райківський. – Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаніка, 2012. – 932 с.

*140. Реснт О. П. Перша світова війна і Україна : монографія / О. П. Реснт, О. В. Сердюк. – К. : Генеза, 2004. – 480 с.

*141. Сорока Ю. В. Безгетьманя та останній гетьман України / Ю. В. Сорока. – Харків : ПЕТ, 2012. – 120 с.

*142. Україна: хроніка ХХ століття. Роки 1911–1916 : довід. вид. / [О. Донік, та ін.]. – К. : Ін-т історії України, 2007. – 146 с.

143. Чоп Г. П'ять спроб України оголосити незалежність: від Центральної Ради до ОУН [Електронний ресурс] / Галина Чоп. – Електрон. текст. – Режим доступу: http://ipress.ua/articles/ryat_sprob_ukrainy_progolosyty_nezalezhnist_vid_tsentralnoi_rady_do_oun_26149.html. – Загол. з екрану. – Мова : укр. – Перевірено : 21.07.2016.

3.6 Карпатська Україна

Переділ Європи у міжвоєнний період відзначений успіхом у боротьбі за незалежність – проголошенням Карпатської України, яка у 1939 р. стала автономією у складі Чехословаччини. Під час проголошення незалежності Карпатської України звучали такі слова: «Наша Земля стає вільною, незалежною та проголошує перед цілим світом, що вона була, є й хоче бути українська. І коли б навіть нашій молодій Державі не суджено було довго жити, то наш Край залишиться вже назавжди УКРАЇНСЬКИЙ, бо нема такої сили, яка могла б знищити душу, сильну волю нашого українського народу».

Країна в серці Європи – Україна

За допомогою ОУН у новій державі було сформовано збройні сили «Карпатська Січ», яким довелося відстоювати незалежність молодій державі. Погано озброєні й недосвідчені, в основному юнаки і дівчата, у тому числі з-під польських Галичини і Волині, пішли на ворога – угорські регулярні частини. Та сили були нерівні – 18 березня припинили опір останні захисники держави, якій історія дала лише неповну сотню дорогоцінних годин. Однак, у гірських районах загони Карпатської Січі продовжували боротьбу до кінця травня 1939 р. Історія Карпатської України стала однією зі славетних сторінок боротьби українців за встановлення української державності.

30 червня 1941 р. у Львові Організація українських націоналістів (ОУН(б)) проголосила Акт відновлення Української Держави. У відповідь нацисти масово арештовують українських патріотів. Зважаючи на це, ОУН переходить у підпілля і розпочинає антинацистський рух опору, а вже в кінці 1942 р. створюється Українська повстанська армія.

Ще десять років після поразки Третього Рейху і закінчення Другої світової війни УПА виборювала незалежність України у протистоянні з комуністичним тоталітарним режимом.

144. Вегеш М. М. Велич і трагедія Карпатської України [Електронний ресурс] / М. М. Вегеш – Електрон. текст – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/SOCIETY/velich_i_tragediya_karpatskoyi_ukrayini.html. – Загол. з екрану. – Мова : укр. – Перевірено : 25.07.216

*145. Вегеш М. М. Карпатська Україна. Документи і факти : монографія / М. М. Вегеш. – Ужгород : Карпати, 2004. – 432 с.

*146. Гаврилів І. О. Західна Україна у 1921–1941 роках: нарис історії боротьби за державність : монографія/ І. О. Гаврилів. – Львів : Львів. політехніка, 2012. – 472 с.

Країна в серці Європи – Україна

*147. **Єфремов С. Ф.** Бої 14–15 березня 1939 року на Карпатській Україні / С. Ф. Єфремов. – Ужгород : Гражда, 2009. – 100 с.

148. **Зілгалов В.** Карпатська Україна – триумф і трагедія одного дня : до 70-річчя з дня проголошення [Електронний ресурс] / Василь Зілгалов. – Електрон. текст. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1509817.html>. – Загол. з екрану. – Мова : укр. – Перевірено : 25.07.2016.

149. **Карпатська Україна** [Електронний портал]. – Режим доступу : <http://1939.in.ua/>. – Загол. з екрану. – Мова : укр. – Перевірено : 25.07.2016.

*150. **Лепісевич П. М.** Національні сили в розбудові державності Карпатської України в 1938–1939 роках : [монографія] / П. М. Лепісевич, М. Р. Посівнич. – Львів : БОНА, 2014. – 192 с.

151. **Пагіря О.** Найбільша проблема Європи [Електронний ресурс] / О. Пагіря. – Електрон. текст. – Режим доступу : <http://tyzhden.ua/History/19366>. – Загол. з екрану. – Мова : укр. – Перевірено : 25.07.2016.

Питання автономії Карпатської України в міжнародних відносинах. Хибні передбачення Великої Британії, США про створення Гітлером маріонеткової Української держави на землях Закарпаття і Галичини.

*152. **Срібна Земля. Хроніка Карпатської України 1919–1939** [Електронний ресурс] : докум. фільм / [реж. Т. Химич; оповідач П. Нечитайло]. – К. : Наш формат : Invert pictures : ЗУЦД, 2012. – 1 DVD.

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ. Від 1991-го – НАЗАВЖДИ!

Наміри мати власну державу роками визрівали у творчості шістдесятників, у правозахисному й дисидентському рухах, у прагненнях мільйонів українців.

В умовах політичних реформ у СРСР у березні 1990 р. відбулися вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих рад. Значного успіху на цих виборах досяг Демократичний блок. 16 липня 1990 р. Верховною Радою України було прийнято «Декларацію про державний суверенітет України». 24 серпня 1991 р. Надзвичайна сесія Верховної Ради УРСР ухвалила історичний документ – «Акт проголошення незалежності України». У ньому зазначалося: «Продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні, виходячи з права на самовизначення, передбаченого Статутом ООН та іншими міжнародними правовими документами, здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада УРСР урочисто проголошує незалежність України та створення самостійної української держави – України». 1 грудня 1991 р. на Всеукраїнському референдумі українці підтвердили прагнення жити в незалежній державі, зробивши її незворотнім фактом історії. 90,32 % виборців ствердно відповіли на питання в бюлетені «Чи підтверджуєте Ви Акт проголошення незалежності України?». Поява на політичній карті світу держави Україна стало логічним завершенням національно-визвольної боротьби багатьох поколінь українців, головним підсумком новітньої історії України. Першими із понад 130 країн світу Українську державу визнали Польща, Канада, Латвія і Литва.

Країна в серці Європи – Україна

Процес становлення незалежної держави складний, болючий, суперечливий, ускладнений повільними темпами розвитку ринкових відносин, необхідністю відстоювати незалежність і територіальну цілісність держави від зовнішньої агресії і головного внутрішнього ворога – корупції.

Відзначаючи 25-ту річницю проголошення незалежності України як знаменну подію у багатомілітній історії національного державотворення, ми засвідчуємо повагу до подвигу борців за свободу, незалежність і територіальну цілісність. Ця дата єднає суспільство у справі розбудови України, інтеграції в європейське і світове співтовариство.

153. Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті : Закон України від 9 квіт. 2015 р. № 314-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 25. – ст. 190.

154. Про відзначення 25-ї річниці незалежності України : Указ Президента України № 675/2015 від 3 грудня 2015 р. // Офіц. вісн. Президента України. – 2015. – 18 груд. – № 24. – с. 24. – ст. 448.

*155. Бойчук М. А. Демократія як народовладдя: становлення та розвиток в Україні в період утвердження незалежності / М. А. Бойчук. – К. : Генеза, 2012. – 240 с.

*156. Вілсон Е. Українці: несподівана нація / Е. Вілсон. – К. : КІС, 2004. – 552с.

157. Вільховий Ю. В. Історичні віхи української державності / Ю. В. Вільховий // Бюл. М-ва юстиції України. – 2015. – № 8. – С. 42–46.

Країна в серці Європи – Україна

*158. Горлач С. Хрестини незалежності : Дорожній щоденник / С. Горлач. – К. : Рада, 1994. – 190 с.

*159. Данилюк Н. О. Україна від А до Я : мовокраїнознавчий міні-словник : 200-річчю від дня народж. Т. Шевченка присвяч. / Н. О. Данилюк. – Луцьк : СНУ ім. Л. Українки, 2014. – 92 с.

160. Даниш В. Доктрина мрії: для тих, хто вірить та діє, або Що повинен знати та до чого прагнути будівничий Нової України / Василь Даниш. – Львів : Піраміда, 2014. – 286 с.

*161. Зубков С. К. Події, що змінили Україну / С. К. Зубков, В. Л. Карнацевич, А. Ю. Хорошевський. – Харків : Факт, 2013. – 383 с.

*162. Капранов Д. В. Мальована історія незалежності України / Д. В. Капранов, В. В. Капранов ; брати Капранови ; худож. Ю. Журавель. – К. : Зелений пес : Гамазин, 2013. – 80 с.

*163. Комаринська З. М. Україна незалежна (1991–2011) у фактах, документах, ілюстраціях / З. М. Комаринська, Н. Ю. Олійник. – К. : УБС НБУ, 2012. – 243 с.

*164. Концепція незалежності: зовнішній і внутрішній аудит : монографія / [Н. С. Шалікова та ін.]; за ред. І. К. Дрозд. – К. : Сова, 2012. – 240 с.

*165. Куць О. М. Усвідомлена незалежність: як/чи реалізована етнополітична свобода? (Українські реалії) : монографія / О. М. Куць. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. – 368 с.

Країна в серці Європи – Україна

*166. Мусієнко Г. І. Україна для українців. Хто за і проти? / Г. І. Мусієнко. – Біла Церква : [б.в.], 2003. – 432 с.

*167. Незалежність. Доля : [добірка статей до Дня Незалежності України] / Юрій Макаров [та ін.] // Укр. тиждень. – 2015. – № 33–34. – С. 15–39.

168. Федоренко В. Л. Конституція України як оберіг державності / В. Л. Федоренко // Бюл. М-ва юстиції України. – 2014. – № 6. – С. 14–24.

*169. Чорновіл В. Пульс української незалежності: Колонка редактора / В. Чорновіл ; вступ. ст. та післямова Л. Танюка. – К. : Либідь, 2000. – 624 с.

ЗБЕРЕЖИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

*«Нині – вільна й незалежна Україна-ненька
Її ревно захищають нові козаченьки»*

У нашого народу вогнем, мечем, віковими заборонами рідного слова, голодом, репресіями забирали право на свою справжню історію, ідентичність, церкву, пам'ять, а взамін – кров'ю, терором, цензурою, брехливими книгами, продажними ЗМІ нав'язували ідеї «руського мира», імперської «спільності». Тут – причина і витoki трагічних подій у Донбасі. Перш ніж вогонь відкрили «Гради» та міномети російських найманців – вогонь десятиріччями вівся по свідомості людей. Це зробило можливою анексію Криму, війну на сході. Наш народ не зламати. Ми зобов'язані вистояти. Маємо сподівання, що рекомендовані інформаційні матеріали для вдумливого читача можуть стати справжньою зброєю. Вона допоможе не тільки утримати висоту, взяту Революцією Гідності, а й розвинути «наступ». Спираючись на знання великої історії – збудуємо для України велике майбутнє. Ми віримо в перемогу!

«...Нам кинуто виклик, з яким не стикалася жодна європейська країна з часів Другої світової війни. Це перша в новітній історії спроба не тільки переглянути кордони, а стерти з карти Європи та світу цілу країну, знищити окрему націю... Тисячі українців віддали життя не тільки за свою країну, але й за омріяну поколіннями Європу. Ми надто багато вистраждали в соціалістичному таборі, щоб дозволити комусь опустити залізну завісу на нашому західному кордоні. Тому сьогодні на нашому східному кордоні – форпост боротьби за об'єднану Європу»
(Виступ Президента України на прес-конференції «Стратегія 2020» – <http://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-pres-konferenciyi-strategiya-2-33757>).

Країна в серці Європи – Україна

170. АД 242. Історія мужності, братерства та самопожертви / уклад. І. Штогрін ; фото С. Лойка. – Харків : Кн. клуб «Клуб сімейн. дозвілля», 2015. – 352 с.

Книга про 242 дні боїв в аеропорту Донецька, або в Аду – як його назвали оборонці – це майже 60 свідчень «кіборгів», коментарі військових експертів та військових аналітиків з України, Росії, США та Канади. Наймасштабніший книжковий проект спільно з Радіо Свобода. Фото кореспондента The Los Angeles Times Сергія Лойка.

171. Гонтарук Л. Р. Лицарі звитяги / Любов Романівна Гонтарук. – К. : Золоті ворота, 2015. – 184 с. – (Герої Майдану).

Лицарі звитяги – це герої, які віддали своє життя за нас. Серед загиблих – такі молоді, красиві, юні, а ще старші, але такі само відважні й мудрі. Вічна слава Героям Небесної Сотні Майдану!

172. Горобець В. Ментальна географія воїна-українця / Віталій Горобець // Україна. Війна. Власна пам'ять : дослідження, документи, свідчення / [авт.-упоряд. : Л. В. Легасова та ін ; редкол. : В. А. Смолій та ін.]. – К. : Аеростат, 2015. – 264 с.

Минуле і майбутнє – це дві сторони однієї медалі. Вони поєднані сьогоднішнім. І той, хто намагається увійти в завтра, спираючись на сфальсифіковане минуле, матиме не що інше, як повторне майбутнє.

173. Гук Н. Євромайдан [звичайні герої] : [зб. розповідей] / Наталя Гук. – К. : Брайт Стар Паблішинг, 2015. – 139 с.

*174. Даниш В. Іду на ви: кодекс українця нової доби – лицаря честі, духу та гідності / Василь Даниш. – Львів : Піраміда, 2014. – 285 с.

Країна в серці Європи – Україна

*175. Дичка Н. Війна без приводу війни : зб. поезій / Надія Дичка. – К. : Смолоскип, 2015. – 80 с.

Бійцям, які загинули в зоні АТО, і тим, хто продовжує боротися за Україну, – присвячується.

176. Зиненко Р. А. Иловайский дневник / Р. А. Зиненко. – Харьков : Фолио, 2016. – 281 с.

Иловайський щоденник Романа Зіненко – чесна і відверта книга, написана безпосереднім учасником подій, бійцем добровольчого батальйону «Дніпро-1».

*177. Катастрофа і тріумф. Історії українських Героїв / за заг. ред. Л. Івшиної ; упоряд. М. Семенченко – К. : Укр. прес-група, 2015. – 296 с. – (Б-ка газети «День» «Україна Incognita» ; № 3).

Ця книга про тих, хто пішов боронити нашу землю та зберегти єдність країни. Знакові історії про знакові події неоголошеної війни на Донбасі. Книга про силу, волю, мужність, про Героїв – тих, хто загинув, і тих, хто вижив, пройшов, пережив.

*178. Левченко І. В. Розбуджені бідною : кн. віршів : [вірші, публіцист. коментарі] / І. В. Левченко. – К. : Слово, 2016. – 560 с.

Нові виклики часу та випробування, що випали на долю української громади, а найперше – кровопролитна війна з загарбником на Донбасі, у центрі уваги та роздумів поета. Ключ авторської пропозиції – в оптимізмі визначальних слів: «Живемо – відбудуємо – переможемо. І нічого не пробачимо, не забудемо!»

179. Лойко С. Аэропорт / С. Лойко. – К. : Брайт Стар Паблішинг, 2016. – 376 с.

Країна в серці Європи – Україна

180. Магда Є. Гібридна війна: вижити і перемогти / Євген Магда. – Харків : Віват, 2015. – 304 с.

Книга є одним із перших в Україні досліджень теми гібридної війни. Автор здійснив комплексний аналіз актуальної на сьогодні, але майже не розкритої теми та її складної природи. Книжка є відгуком на події нашого часу і глибоким аналізом усіх складових гібридної війни: політичної, економічної, енергетичної, інформаційно-психологічної, історичної тощо.

*181. Майдан від першої особи: 45 історій Революції гідності / [упоряд. : Т. Ковтунович, Т. Привалко]. – К. : КІС, 2015. – 320 с.

У рамках проекту «Майдан: усна історія» Українського інституту національної пам'яті та ГО «Фонд збереження історії Майдану» записано понад 500 спогадів. Вибрані з них 45 історій Революції гідності склали книжку .

*182. Матвійчук А. М. На варті : фотопоетична книга / А. М. Матвійчук. – Хмельницький : Сторожук О. В., 2015. – 84 с.

*183. Небесна сотня / К. Богданович [та ін.] ; упоряд. : О. Трибушна, І. Соломко ; передм. : Патріарх Філарет [та ін.]. – Харків : Фоліо, 2015. – 206 с.

Книга-реквієм, книга-присвята учасникам Революції гідності. Герої книги – звичайні люди з різних куточків нашої держави. Вони дуже різні _ заробітчани, науковці, підприємці, вчителі... Майдан об'єднав їх, зробив побратимами та «воїнами світла». Це книга-пам'ять про величезну самопожертву героїв Небесної сотні.

184. Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніки АТО / О. Каліновська [та ін.] – Харків : Кн. клуб «Клуб сімейн. дозвілля», 2015. – 512 с.

«Руська весна» – масові заворушення на Сході. Перші успіхи української армії в АТО. Іловайський котел. Мінські домовленості. Історія захисту Донецького аеропорту. Міжнародні аспекти війни. Репортажі тих журналістів, які на власні очі бачили кров і сльози. Неоголошена війна триває...

*185. Патріотизм у системі сучасних суспільних цінностей : суспіл.-наук. проект «Духовні цінності українського суспільства у світлі співпраці суспільствознавства і богослов'я» (2001–2015) : Матеріали XV наук.-практ. конф. (м. Київ, 14 трав. 2015 р.) / [редкол. : С. А. Єрохін [та ін.] ; упоряд. Т. В. Привалко]. – К. : Нац. акад. упр., 2016. – 188 с.

У збірці представлені матеріали, які розкривають спільне і відмінне патріотизму і націоналізму, патріотизм у системі життєвих цінностей, деякі аспекти інформаційної війни в Україні, формування патріотизму в культурно-освітньому просторі.

*186. Позняк Н. Українські вісники / Наталка Позняк, Олександр Хоменко. – Тернопіль: Джура, 2008. – 208 с.

Українські вісники – це люди, яких ми пізнаємо за їхніми слідами в історії, в малярстві, письменстві, на театральному кону тощо. Захоплююча мандрівка у часі і просторі, зустрічі з вічним опозиціонером В'ячеславом Чорноволом, світлим батюшкою народної пісні Кирилом Стеценком, іншими вісниками.

*187. Положій Є. Іловайськ. Розповіді про справжніх людей / Є. Положій. – Харків : Фоліо, 2015. – 378 с.

Країна в серці Європи – Україна

*188. Сергацкова Е. Война на три букви. Хроника протисто-
стояння в репортажах и свідетельствах очевидцев / Е. Сергацкова,
А. Чапай, В. Максаков. – Харьков : Фолио, 2015. – 381 с.

*Репортажі та свідчення учасників і очевидців подій в Україні
в період з 22 лютого 2014 (втеча Януковича) до початку 2015 р.:
анексії Криму, трагедії в Одесі, подій на Донбасі після незаконних
референдумів, АТО.*

*189. Слабошпицький М. Велика війна 2014... Україна: ви-
клики, події, матеріали / М. Слабошпицький ; [літ. ред. С. Цушко]. – К. :
Ярославів Вал, 2015. – 320 с.

***190. Усна історія російсько-української війни (2014–2015
роки).** Вип. 1 / [за ред. В. Мороко] ; Укр. ін-т нац. пам'яті ; Запорізь.
нац. ун-т. – К. : К.І.С., 2015. – 176 с.

*Результати опитувань учасників війни на Сході України
дослідниками Запорізького університету.*

*191. Цаплієнко А. Ю. Книга змін. Історії з переднього краю :
[оповідання] / А. Ю. Цаплієнко. – Харків : Кн. клуб «Клуб сімейн.
дозвілля», 2015. – 256 с.

*У збірці оповідань відомого тележурналіста й письменни-
ка йдеться про війну в Україні, що змінила життя і свідомість
мільйонів людей.*

192. Якорнов Д. То АТО. Дневник добровольця / Дмитрій
Якорнов. – Харьков : Виват, 2016. – 400 с.

*Книга – щоденник бійця АТО, погляд офісного співробітника
на війну: суворі армійські будні без купюр і сантиментів, але з
гумором та іронією.*

ДОДАТОК

Документальні фільми про здобуття Україною незалежності

<i>НАЗВА КАРТИНИ</i>	<i>РІК ВИПУСКУ</i>	<i>РЕЖИСЕР</i>
20 кроків до мрії. Крок 18. Проголошення незалежності Україн	2011	С. Дордік
Україна. Становлення нації. Ч. 4. Незалежність	2008	Є. Гофман
Невідома Україна Від дисидентства до незалежності	1993	І. Стависький, С. Сніжний
Невідома Україна Повернута Самостійність	1993	А. Карась, В. Сегеда
Незалежність. Силовий варіант	2013	М. Гресь, С. Потапчук, О. Ковш
Нескорений	2000	О. Янчук

Країна в серці Європи – Україна

ОУН–УПА:

війна на два фронти 2006 А. Санченко

Служба безпеки ОУН.

Зачинені двері 2012 В. Загоруйко

з циклу Собор на крові

Серія 3. Одна доба незалежності.

Серія 6. Політика

доконаних фактів 2006 І. Кобрин

Незалежність:

український варіант 2015 А. Нестеренко,
А. Якимишин

Передвісники

незалежності України 2007 В. Загоруйко,
С. Братішко

Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/50865/

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Андрос Є.І. 2
Апанович О. М. 106
Аржаковський А. 3
Артюмов І. В. 4
Бабій Л. 92
Багнюк А. Л. 56
Бажал Ю. М. 25
Бакушевич Я. 20
Бардаш О. Д. 127
Бачинська О. А. 128
Белебеха І. О. 6
Белявская А. В. 60
Белов О. 57
Беляев О. 129
Білінський В. 88
Біляева С. О. 100
Богданович К. 183
Бойчук М. А. 155
Болгов В. 73
Болотенюк С. 58
Боплан Г.-Л. 101
Борисенко В. Й. 102
Бородін Є. І 7
Брехуненко В. 107
Василенко С. Д. 108
Ващук О. М. 4
Вегеш М. М. 144, 145
Висоцька Н. 48
Вишнеvsька Г. 59
Візер С. О. 102
Вілсон Е. 156
Вільховий Ю. В. 157
Вітик І. 129
Вітик Ю. 129
Власюк О. 8
Войтович Л. В. 90
Вояковський Д. 9
Гаврилів І. О. 146
Газін В. В. 109
Гай-Нижник П. 10, 130, 131
Гальчинський А. 11
Гирич І. Б. 132
Годова А. 111
Головань І. 12
Головатий М. 13
Головатий С. 14, 15, 16
Гонський В. В. 17
Гонтарук Л. Р. 171
Горлач С. 158
Горобець В. 172
Горобець В. М. 133
Горський В. С. 76
Губерський Л. В. 26
Гук Н. 173
Гуржій О. І. 112, 120
Данилюк Н. О. 159
Даниш В. 160, 174
Дволітка В. 92
Дерлеменко Є. А. 80
Дичка Н. 175

Країна в серці Європи – Україна

- Дідик О. 18
Добржанський О. В. 134
Донік О. 142
Донік О. М. 135
Драбчук І. 92
Дрозд І. К. 164
Єльніков М. В. 77
Єрмолаєв А. В. 21
Єрохін С. А. 185
Єфремов С. Ф. 147
Журавель Ю. 162
Журавльов Д. В. 113
Заруба В. М. 94
Зиненко Р. А. 176
Зілгалов В. 148
Зубков С. К. 161
Іванченко Р. П. 78
Івшина Л. 177
Ігнатова І. 62
Ідзьо В. 95
Каліновська О. 184
Кампо В. 12
Капранов В. В. 162
Капранов Д. В. 162
Карнацевич В. Л. 161
Карпенко О. 23
Ковбасюк А. О. 24
Ковтунович Т. 181
Козир Л. М. 63
Коляда І. А. 119
Комаринська З. М. 163
Конарева Л. 136
Копійка В. В. 26
Косенко Н. І. 64
Котляр М. Ф. 93
Кравченко М. В. 27
Красовицький О. В. 1
Кресан А. О. 65
Кривошия В. В. 114
Крип'якевич І. 96
Кудряченко А. І. 46
Куць О. М. 165
Кучерук О. С. 91
Левашова І. Ю. 110
Левченко І. В. 178
Легасова Л. В. 172
Леонов М. Я. 84
Лепісевич П. М. 150
Лібанова Е. 41
Ложкин Б. 28
Лойко С. 170, 179
Луняк Є. М. 116
Луцишин Г. І. 29
Магда Є. 180
Макаров Ю. 167
Максаков В. 188
Максимович М. О. 79
Малаков Д. В. 80
Малюта О. В. 137
Маляренко В. 66
Мальків В. П. 40
Мамонтова Е. В. 67
Марзалюк І. 121
Маслов Ю. К. 30

Країна в серці Європи – Україна

- Матвійчик А. М. 182
Медведєв Ю. Л. 31
Михайлова Р. Д. 97
Михалюк Н. 32
Михальченко М. І. 43
Мороко В. 190
Мостяев О. 33
Моця О. П. 81, 104
Мусієнко Г. І. 166
Нартов В. В. 117
Нечитайло П. 152
Олійник Н. Ю. 163
Павлюк В. В. 40
Пагіря О. 151
Панібудьласка В. Ф. 61
Патріарх Філарет 183
Піляєв І. С. 82
Позняк Н. 186
Положій Є. 187
Поляк Н. 35
Посівнич М. Р. 150
Привалко Т. 181
Привалко Т. В. 185
Радзієвський В. О. 83
Радько П. Г. 118
Райківський І. Я. 139
Реєнт О. П. 119, 138, 140
Резнікова О. 37
Речкалов А. П. 105
Роменський О. О. 84
Ружин З. 85
Русина О. В. 103
Савчук Ю. 68
Саган В. Ф. 9
Святокум О. Є. 69
Семенченко М. 177
Сергацкова Е. 188
Сергеєва О. С. 38
Сергійчук В. 39
Сергійчук В. І. 70
Сердюк О. В. 140
Сидорук Т. В. 40
Сисоєва С. О. 38
Слабошпицький М. 189
Смолій В. А. 115, 172
Соломко І. 183
Сорока Ю. В. 141
Старик В. П. 134
Сташук О. В. 42
Танюк Л. 169
Теліпко В. 74
Терещенко Ю. 98
Терлюк І. 99
Толочко П. П. 86
Толстов С. 44
Топчій В. М. 63
Трибушна О. 183
Троян С. 45
Федоренко В. Л. 168
Федорин В. 28
Харитенко П. 58
Химич Т. 152
Хоменко О. 186
Хожило І. І. 7

Країна в серці Європи – Україна

- Хорошевський А. Ю. 75,161
Цаплієнко А. Ю. 191
Цифра Ю. 49
Цушко С. 189
Чайковський С. 47
Чапай А. 188
Чечітко Ю.Т. 108
Чоп Г. 143
Чорновіл В. 169
Чупрій Л. 10
Чухліб Т. 122
Чухліб Т. В. 112, 120, 123, 124
Шалікова Н. С. 164
Шаповалов Г. 57
Шевчук В. О. 125
Шилов Ю. О. 87
Шинкаренко Т. І. 26
Шкода М. А. 72
Штогрін І. 170
Щербак В. 126
Щербаков Ю. Е. 50
Щербанюк О. В. 51
Якорнов Д. 192
Яременко В. В. 89
Яремійчук О. 106

Зміст

Від укладача	3
Розділ 1. Україна з Європою, але не в ній. Ми асоційовані, але не приєднані	4
Розділ 2. Національні символи України	14
Розділ 3. На шляху до незалежності: етапи становлення української державності	18
3.1. Перша держава – Київська Русь	18
3.2. Галицько-Волинське князівство	20
3.3. Між Литвою та Польщею	23
3.4. Країна козаків	24
3.5. УНР. Гетьманат. ЗУНР	29
3.6. Карпатська Україна	33
Розділ 4. НЕЗАЛЕЖНІСТЬ. Від 1991-го – назавжди!	36
Розділ 5. Збережи незалежність	40
Додаток: Документальні фільми про здобуття Україною незалежності	46
Іменний покажчик	48

Виробничо-практичне видання

КРАЇНА В СЕРЦІ ЄВРОПИ – УКРАЇНА:

ДО 25-РІЧЧЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Бібліографічний покажчик

Укладач Г. Буркацька

Комп'ютерна верстка І. Болесевич

Підписано до друку 19. 08. 2016. Зам. № 235 52 стор. Тираж 60 пр.

Державна бібліотека України для юнацтва,

просп. Перемоги, 60, м. Київ, 03057

<http://www.4uth.gov.ua>